Saue valla eelarvestrateegia

Saue valla eelarvestrateegia on sisult omavalitsuse 2026-2032 aasta eesmärkidega finantsprognoos, mis esitab tegevustulud, tegevuskulud, investeeringud ja finantseerimistegevuse ning nendest lähtuvad rahavood. Eelarvestrateegia annab ülevaate Saue valla arvestusüksuse finantsseisust prognoosib tuleviku rahavoogude kujunemist, sätestab finantsdistsipliini tagamise meetmed ja mängib läbi võimalikud riskistsenaariumid ehk võimaldab teha otsuseid arengu kavandamisel.
Eelarvestrateegia esitab andmed kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduses (KOFS) nõutud koosseisus ja kujul. Eelarvestrateegia vaadatakse üle iga-aastaselt ja kinnitatakse volikogu poolt esitamiseks rahandusministeeriumile.

1.1 Põhitegevuse prognoos

Põhitegevuse tuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi tulusid: 1) maksutulud; 2) tulud kaupade ja teenuste müügist; 3) saadavad toetused; 4) muud tegevustulud.
Kõige olulisem tuluallikas on üksikisiku tulumaksu laekumine, mis moodustab enam kui 96% maksutuludest ja kaks kolmandikku põhitegevuse tuludest. Perioodil 2026-2032 maksumaksjate arv kasv perioodi alguses seiskub aga hakkab teises pooles kasvama ehk keskmiselt 2% võrra aastas. Perioodil 2026-2032 on inimeste sissetulekute kasv ligilähedane Eesti keskmisele ehk u 3-5% aastas.
Strateegia vaates iseloomustab tulude planeerimist konservatiivsus.
Põhitegevuse tulude (Tabel 1) prognoosi eeldused:

- tulumaksu laekumise kasv on võrdne rahandusministeeriumi prognoositavat palgakasvuga, riigi poolt kohalikule omavalitsusele eraldatava tulumaksu vähendamine on arvesse võetud;
- maamaks tõuseb 2026 25% võrra, edaspidi on kasv väiksem.
- tulud kaupade ja teenuste müügist kasv 3% aastas ;
- Alates 2026 aastast toetusfondist ühinemistoetust vallale enam ei laeku.

Põhitegevuse tulud suurenevad aastaks 2032 34% võrra u 92 miljoni euroni.
Põhitegevuse kuludena käsitletakse strateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi kulusid: 1) antavad toetused; 2) muud tegevuskulud.
Suured investeeringud infrastruktuuri toovad kaasa lisanduvad personali ja majandamiskulud.
Põhitegevuse kulud (Tabel 1) on prognoositud järgmistel eeldustel:

- personalikulud suurenevad aastas rahandusministeeriumi riikliku keskmise palgakasvu prognoosi võrra ligi 3-5% aastas;
- majandamiskulud suurenevad aastas rahandusministeeriumi riikliku prognoosi võrra ehk 3-5% aastas;
- antavad toetused tegevuskuludeks ja muud kulud suurenevad igal aastal palgakasvu (kaal 60%) ja tarbijahinnaindeksi (kaal 40%) prognoositud muutuse võrra.

Põhitegevuse kulud suurenevad aastaks 2032 ligi 30% võrra ligi 82 miljoni euroni.
Tabelis 1 toodud põhitegevuse kulude majandamiskulude alajaotuse mahus nähakse igal aastal vallas muuhulgas ette kulud valla põhitegevuse tagamiseks (elekter, side, vesi- ja kanalisatsioon, koristus, prügivedu, valveteenus, töö- ja õppevahendid, valla teede ja avalike alade hooldus, audiitorteenused ja muud sellised teenused või asjad, mille tellimine on vajalik, et tagada valla seadusest tulenevate kohustuslike ülesannete täitmine). Eelpoolnimetatud kululiikide lõikes on vallavalitsusel lähtuvalt Saue vallavara valitsemise korrast õigus sõlmida lepinguid ilma täiendava volikogupoolse nõusolekuta ning loetakse täidetuks KOFS nõue kajastada strateegias tulevaste aastate väljaminekud eelnimetatud majandamiskulude lõikes.

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe, mille väärtus aruandeaasta lõpu seisuga peab olema null või positiivne. Strateegia perioodil ületavad tulud igal aastal kulud ning tulemi suhe tuludesse on kasvav ja on perioodi lõpus ligi 10%.

Strateegia eesmärgiks on põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamine võimalikult suurel määral, sest see on eelduseks valla investeerimisvõimekuse säilimisele ja kasvule. Põhitegevuse tulemi maksimeerimisel (kui tulemi suhe tuludesse on suurem kui 16%) on maksimaalseks netovõlakoormuse ülempiiriks 100% põhitegevuse tuludest.

Tabel 1 Tulud, kulud, tulem

Saue vald	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Põhitegevuse tulud kokku	**68 602 000**	**72 289 000**	**76 169 000**	**79 891 000**	**83 807 000**	**87 916 000**	**92 227 000**
Maksutulud	50 986 000	53 778 000	56 716 000	59 486 000	62 442 000	65 544 000	68 800 000
sh tulumaks	49 488 000	52 130 000	54 904 000	57 583 000	60 462 000	63 485 000	66 660 000
sh maamaks	1 453 000	1 598 000	1 758 000	1 846 000	1 920 000	1 997 000	2 077 000
sh muud maksutulud	45 000	50 000	54 000	57 000	59 000	62 000	64 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	3 387 000	3 590 000	3 806 000	3 996 000	4 156 000	4 322 000	4 495 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	13 829 000	14 520 000	15 246 000	16 009 000	16 809 000	17 650 000	18 532 000
Muud tegevustulud	400 000	400 000	400 000	400 000	400 000	400 000	400 000
Põhitegevuse kulud kokku	**62 663 000**	**64 977 000**	**67 679 000**	**70 906 000**	**74 288 000**	**77 833 000**	**81 549 000**
Antavad toetused tegevuskuludeks	14 497 000	15 077 000	15 680 000	16 307 000	16 959 000	17 638 000	18 343 000
Muud tegevuskulud	48 166 000	49 900 000	51 999 000	54 599 000	57 329 000	60 195 000	63 205 000
sh personalikulud	28 933 000	30 090 000	31 595 000	33 175 000	34 833 000	36 575 000	38 404 000
sh majandamiskulud	19 114 000	19 687 000	20 278 000	21 292 000	22 357 000	23 474 000	24 648 000
sh muud kulud	119 000	123 000	126 000	133 000	0	0	0
Põhitegevuse tulem	**5 939 000**	**7 312 000**	**8 489 000**	**8 985 000**	**9 518 000**	**10 082 000**	**10 679 000**
Tulemi suhe tuludesse	8,7%	10,1%	11,1%	11,2%	11,4%	11,5%	11,6%

1.2 Investeerimis- ja finantseerimistegevus

Investeerimistegevuse rahavoogudes käsitletakse strateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi elemente: 1) põhivara soetus; 2) põhivara müük; 3) põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine; 4) põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine; 5) osaluste soetus; 6) osaluste müük; 7) muude aktsiate ja osade soetus; 8) muude aktsiate ja osade müük; 9) antavad laenud; 10) tagasilaekuvad laenud; 11) finantstulud ja finantskulud.

Strateegiaperioodil investeeringuid Saue vald nii omavahendite kui ka Euroopa Liidu ja siseriiklike toetuste ning koostööprojektide raames erasektori rahastuse arvelt. Investeerimistegevuses on kajastatud toetusi (põhivara soetamiseks saadav sihtfinantseerimine) eeldataval määral, kuigi nende saamine ja suurus ei ole lõplikult selge.

Finantseerimistehingud on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe katmiseks teostatavad finantstehingud (laenude võtmised jms). Finantseerimistegevuse rahavoogudes käsitletakse tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi elemente: 1) laenude võtmine; 2) võetud laenude tagasimaksmine.

Finantseerimistegevuse rahavoogudes on kesksel kohal netovõlakoormus ehk võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade (raha ja pangakontodel olevaid vahendeid) kogusumma vahe, kus netovõlakoormuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud kohustused. Kuna Saue vallal on investeeringuid vaja ellu viia suuremas summas kui on

planeeritav põhitegevuse tulem ja kuna vallal ei ole käesoleval hetkel suuri rahalisi reserve, siis saab finantseerimistehingute katteallikaks olla ainult uute kohustuste võtmine.

2026. aasta alguse seisuga oli vallal laenu kogumahus 38 miljonit eurot.

Tabel 2 Finantseerimistegevus, nõuded, netovõlakoormus

Saue vald	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Finantseerimistegevus	4 114 000	-1 237 000	-754 000	1 432 000	-611 000	3 750 000	535 000
Kohustuste võtmine (+)	9 400 000	4 000 000	4 500 000	7 000 000	5 000 000	10 000 000	7 000 000
Kohustuste tasumine (-)	-5 286 000	-5 237 000	-5 254 000	-5 568 000	-5 611 000	-6 250 000	-6 465 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-24 000	196 000	347 000	-825 000	804 000	-398 000	289 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	328 000	525 000	872 000	46 000	850 000	452 000	741 000
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	38 000 000	43 645 000	43 781 000	46 402 000	46 762 000	52 086 000	53 877 000

Likviidsete vahendite mahu puhul tuleb arvestada asjaolu, et strateegia tulud on planeeritud konservatiivselt. Samas kuna võimalike investeeringutoetuste laekumine on ebaselge, siis tulude ülelaekumisel (kulude alatäitumisel) suureneb vabade vahendite jääk ja omakorda väheneb netovõlakoorma tase, mis loob puhvri strateegias kavandatud investeeringute elluviimiseks omarahastuse arvelt.

Netovõlakoormust mõjutab olulisel määral koroonaaegne toetusmeede kus riik tõstis netovõlakoormuse ülemmäära 10 kordse põhitegevuse tulemini alates aastast 2025 väheneb see 4 aasta jooksul kuni 6 kordse põhitegevuse tulemini. See paneb Saue Vallavalitsuse investeeringud suure pinge alla ja aeglustab oluliselt investeeringute tempot kuni 2029 aastani.

Valla netovõlakoormus strateegiaperioodil küll suureneb, kuid ei ületa lubatavat ülemmäära.

Eelarvestrateegias on arvestatud investeeringute toimumise tõenäosusega 90%. Ühinemisjärgselt on keskmine investeeringute realiseerumine olnud keskmiselt 75%.

Tabel 3 Investeeringud

Investeeringud	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
01 Üldised valitsussektori teenused	0	135 000	135 000	135 000	135 000	135 000	135 000
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0	0	0
03 Avalik kord ja julgeolek	0	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000
04 Majandus	2 439 000	1 352 000	1 914 000	3 382 000	7 857 000	1 645 000	414 000
05 Keskkonnakaitse	1 993 000	809 000	674 000	989 000	764 000	4 639 000	4 594 000
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	172 000	171 000	126 000	126 000	126 000	126 000	90 000
07 Tervishoid	0	0	0	0	0	0	0
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	2 797 000	180 000	657 000	1 890 000	2 430 000	1 440 000	1 440 000
09 Haridus	2 275 000	2 708 465	3 245 000	3 368 000	2 653 000	4 793 000	2 768 000
10 Sotsiaalne kaitse	1 846 000	720 000	90 000	90 000	90 000	90 000	90 000
Investeeringud kokku	**11 522 000**	**6 098 465**	**6 864 000**	**10 003 000**	**14 078 000**	**12 891 000**	**9 554 000**
sh toetuse arvelt	2 692 000	1 440 000	675 000	0	7 207 000	0	0
sh omaosalus	8 830 000	4 658 465	6 189 000	10 003 000	6 871 000	12 891 000	9 554 000

1.3 Arvestusüksus ja finantsdistsipliin

Strateegia koostatakse kohaliku omavalitsuse arvestusüksustele. Saue vallal on kuus sõltuvat üksust:

- ✓ KOVEK AS
- ✓ Laagri Haridus- ja Spordikeskus OÜ
- ✓ Ääsmäe Kultuuri ja Spordi SA
- ✓ Saue Spordirajatised OÜ
- ✓ Haiba Lastekodu SA
- ✓ Veskimöldre Haridusmaja SA
- ✓ SA Maidla Haridusmaja

Sõltuvate üksuste põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse arvutamiseks tuleb samuti rakendada KOFS-i vastavat metoodikat.

Tabel 4 Sõltuvad üksused kokku

Sõltuvad üksused kokku	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Põhitegevuse tulud kokku (+)	12 314 000	12 588 000	12 865 000	13 135 000	13 398 000	13 666 000	13 939 000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	11 598 000	11 850 000	12 111 000	12 365 000	12 612 000	12 865 000	13 122 000
Põhitegevustulem	716 000	738 000	754 000	770 000	785 000	801 000	817 000
Investeerimistegevus kokku (+/-)	-2 408 000	-2 325 000	-2 875 000	-2 975 000	0	0	0
tulem	3 124 000	3 063 000	3 629 000	3 745 000	785 000	801 000	817 000
Finantseerimistegevus (-/+)	0	0	0	0	0	0	0
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	716 000	738 000	754 000	770 000	785 000	801 000	817 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	4 040 000	4 778 000	5 532 000	6 302 000	7 088 000	7 889 000	8 706 000
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	56 000	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Arvestusüksuse konsolideeritud strateegia perioodi põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus vastavad KOFS-i normatiividele.

Tabel 5 Arvestusüksus kokku

Saue vald	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Põhitegevuse tulud kokku	80 915 000	84 877 000	89 034 000	79 891 000	83 807 000	101 051 000	105 625 000
Põhitegevuse kulud kokku	74 261 000	76 827 000	79 790 000	70 906 000	74 288 000	90 198 000	94 161 000
Põhitegevustulem	6 655 000	8 049 000	9 244 000	8 985 000	9 518 000	10 852 000	11 464 000
Investeerimistegevus kokku	-10 076 000	-5 878 000	-7 389 000	-11 242 000	-8 103 000	-14 230 000	-10 925 000
Eelarve tulem	-3 422 000	2 172 000	1 855 000	-2 257 000	1 415 000	-3 377 000	540 000
Finantseerimistegevus	4 114 000	-1 237 000	-754 000	1 432 000	-611 000	3 750 000	535 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	692 000	934 000	1 101 000	-825 000	804 000	372 000	1 074 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	2 649 000	3 583 000	4 685 000	3 859 000	4 663 000	5 035 000	6 110 000
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	38 056 000	43 645 000	43 781 000	46 402 000	46 762 000	52 086 000	53 877 000
Netovõlakoormus (eurodes)	35 407 000	40 062 000	39 096 000	42 543 000	42 099 000	47 051 000	47 768 000
Netovõlakoormus (%)	44%	47%	44%	53%	50%	47%	45%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	60 686 000	72 445 000	83 193 000	79 891 000	83 807 000	97 670 000	103 179 000
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	75%	85%	93%	100%	100%	97%	98%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	25 280 000	32 383 000	44 097 000	37 348 000	41 707 000	50 619 000	55 411 000

Tundlikkusanalüüsis on hinnatud olukorda, kus kavandatud tulude maht osutub väiksemaks või kohustuste intressikulud suuremaks võrreldes strateegia eeldustega.

Tabel 6. Tundlikkusanalüüsi stsenaariumid

Stsenaarium								
		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Tulude aastane kasv on väiksem	1%	686 020	722 890	761 690	798 910	838 070	879 160	922 270
Tulude aastane kasv on väiksem	3%	2 058 060	2 168 670	2 285 070	2 396 730	2 514 210	2 637 480	2 766 810
Intressimäär on suurem	1%	686 020	722 890	761 690	798 910	838 070	879 160	922 270

Kokkuvõttes peab Saue vald strateegiaperioodil kinni omavalitsustele riigi poolt kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmetest - kohaliku omavalitsuse üksuse ja kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoormuse ülemmäärast.

Saue valla finantsolukord võimaldab strateegiaperioodil ellu viia olulisi investeeringuid väärtuses vähemalt ligi 71 miljoni euro ulatuses millest valla omafinantseering on 59 milj. eurot. Suuremas mahus investeerimine eeldab kulude vähendamist teenuste osutamise efektiivsuse kasvu toel, mille tulemusel vabanevaid vahendeid saab kasutada nii põhitegevuse tulemi kui ka täiendavate laenukohustuste arvelt investeerimiseks. Saue valla tundlik väliskeskkonnast tulenevatele muutustele – **tulude võimalikule vähenemisele on tarvilik reageerida põhitegevuse kulude kokkuhoiu ja planeeritud investeeringutest loobumisega**. Suure laenukoormuse tõttu omab mõju ka intressimäärade tõus.

Eelarvestrateegia koostamise aluseks on Saue valla arengukava 2026-2032 mudel.